

31 de maig: Dia Mundial sense tabac
Els professionals de la salut contra el tabac:
accions i respostes

Dades clau:

- **A Catalunya**, cada any el fum del tabac és causa de quasi 1 de cada 5 morts i de nombroses visites a l'atenció primària (prop de 400.000) i d'hospitalitzacions (prop de 50.000 altes). El tabac és la principal causa evitable de mortalitat i malaltia.
- Com en el conjunt de l'estat, les tendències del consum global no són del tot favorables, ja que la disminució del consum entre els homes (38%) s'ha vist neutralitzada per l'increment en les dones (27%), especialment en les més joves (15-24anys), que ja fumen més que els homes (42 vs. 37%, respectivament). Actualment tenim un 32% de la població de més de 15 anys que declara fumar diària o ocasionalment.
- La despesa causada pels efectes del tabac (>550 milions d'€ l'any) supera els diners rebuts dels impostos especials sobre tabac (460 Milions d'€).

Pel que fa als professionals de la salut:

- Entre els **metges**, la proporció de fumadors s'ha reduït a menys de la meitat entre 1982 (52,8%) i 2002 (24,5%). Els que més fumen són els que tenen entre 45 i 54 anys (27,4%) i els que menys els majors de 54 anys (21,5%). La prevalença entre les metgesses (22,1%) és inferior a la dels seus companys masculins (26,3%). Una quarta part del metges són ex fumadors. N'hi ha més entre els homes i en les franges d'edat superior al 45 anys.
- Pel que fa a regions sanitàries, la prevalença de fumadors és lleugerament superior a la demarcació de Lleida (29,0%), però semblant a la resta de demarcacions (al voltant del 25%).
- En el personal d'**infermeria** la prevalença global se situa en el 35,1% de fumadors. La prevalença en els homes (34,1%) és inferior a la de les dones (35,3%). Entre 1986 i 2002 s'ha produït una reducció en la prevalença de l'hàbit tabàquic de 7,3 punts (un 17,2% menys). En el cas dels homes la reducció ha estat de 20,3 punts (37,3%) mentre que en les dones la disminució és de 4 punts (10,2%). Entre el personal d'infermeria, els que més fumen són els que tenen menys de 35 anys (38,7%) i els que menys fumen són els majors de 54 anys (16,7%).
- Els professionals d'infermeria que treballen a l'àmbit de l'Atenció Primària de Salut fumen menys (27,8%) que la resta (41,8%).
- La proporció de fumadors entre els **farmacèutics** és del 20,4%, la més baixa de tots els professionals sanitaris estudiats.

Idees clau:

El DS impulsa les accions següents:

► PREVENIR L'INICI DEL TABAQUISME EN LA POBLACIÓ ADOLESCENT I JOVE

a. Ampliació i millora dels materials del programa "El tabac, ben lluny":

- Edició i distribució de les guies per a pares "Connecta amb els teus fills"- TABAC (2004: 6.000 exs./ 2005: 12.000 exs.)
- Formació de formadors/tutors xerrades amb pares i docents (en col.laboració amb OTD i Dpt. Benestar i Família)
- Avaluació qualitativa dels materials utilitzats fins ara (treball de recerca en el marc de RCESP)
- Cobertura actual del programa: 373 c.educatius
- Previsió: 500 c. educatius (final 2006)

b. Ampliació cobertura prog. concurs "Classe Sense Fum":

(en col.laboració amb D.Educació i ASPB)

- 2005: Participació de 43 centres de tot Catalunya (2.910 escolars de 1r i 2n ESO) – aquest any, fase pilot, s'han seleccionat un grup de centres (18) per tal de completar els 25 centres de Barcelona ciutat
- Previsió: ampliació/oferta a tots els centres educatius de Catalunya

> Està previst desenvolupar, abans del final de la legislatura, activitats de sensibilització envers el tabaquisme en població jove, a través de mitjans de comunicació, posant especial èmfasi en els grups de població femenina i adolescent.

► PROMOURE L'ABANDONAMENT TABÀQUIC EN LA POBLACIÓ FUMADORA

Accés a l'oferta terapèutica: **(veure llistats annexats)**

- Ampliació de la xarxa d'Atenció primària Sense Fum fins a 156 ABS (S'incorporen 56 equips més que cobreixen 986.635 hab.)
Cobertura poblacional total: 2.806.456 hab.
Previsió: cobertura total l'any 2007
- Ampliació xarxa hospitals lliures de fum fins a 39 centres hospitalaris
Cobertura actual: 58,2% de la XHUP
Previsió: cobertura total l'any 2007
- Unitats especialitzades: existeixen 20 unitats de referència a Catalunya
Previsió: ampliar i fer més sòlida aquesta xarxa de centres per tal de cobrir de manera equilibrada tot el territori
- Noves alternatives:
SANITAT RESPON > programa d'ajut telefònic a la cessació

En fase experiència pilot; seguiment participants *Quit and Win*
Previsió: expansió progressiva durant l'any 2006 a tot el territori

- Facilitar l'accés al tractament farmacològic:

S'ha començat per la població que exerceix una funció exemplar: professionals sanitaris dels centres i hospitals lliures de fum, personal administratiu d'aquest mateixos centres...Es facilita el suport terapèutic i si s'escau, el tract. farmacològic (tract. substituti nicotina, bupropió) Extensió durant el curs 2005-2006, a personal docent (escoles promotores i altres)

"Administració Sense Fum": seguint el model implantat al Dpt de Salut, es portarà a terme a partir de la part de l'any 2005, programes per impulsar la creació d'espais sense fum i d'ajuda als treballadors del serveis centrals i territorials dels Departaments (i òrgans associats) de la Generalitat.

En estudi: altres fórmules d'accés al tractament (condicionades a l'èxit, p.e.)

> *Està previst desenvolupar, abans de final de 2005, un seguit d'activitats de sensibilització envers el tabaquisme en població general, a través de mitjans de comunicació, posant especial èmfasi en els aspectes relacionats amb l'exposició ambiental al fum del tabac.*

► **PORTAR ACCIONS PER CONTROLAR L'EPIDÈMIA TABÀQUICA EN LA**

POBLACIÓ FEMENINA

- Ampliació i actualització dels continguts dels programes escolars de prevenció incorporant-t'hi visió de gènere
- Creació Observatori "Dona i Tabac (en col·laboració amb CAPS) per tal de conèixer els determinants del tabaquisme femení i establir estratègies de lluita
- Participació en activitats del grup INWAT tant a nivell internacional com nacional

► **EVITAR L'EXPOSICIO INVOLUNTARIA AL FUM DEL TABAC / CREAR UN**

AMBIENT SOCIAL LLIURE DE FUM: (veure doc Valoracions llei estatal)

- Activitats d'informació i conscienciació en els diferents sectors afectats
- Activitats per promoure l'acceptació social i el compliment de les noves regulacions:
 - Sector Consumidors
 - Sector Laboral
 - Sector Municipal
 - Sector Mútues i entitats relacionades
- Paper clau: Consell Assessor sobre Tabaquisme
- Col·laboració interdepartamental: Treball, Consum, Turisme...
- Previsió: Jornada Científica internacional (21 de juny)

Valoracions en relació al projecte de llei estatal sobre Tabac (en tràmit parlamentari actualment)

- Es tracta d'una llei necessària per contribuir a abordar la protecció dels ciutadans, fumadors i no fumadors, davant del fum del tabac. La situació del tabac a Catalunya i Espanya en el seu conjunt no es correspon amb la de països de nivell socio-econòmic i cultural equivalent, i que ja fa uns anys han adoptat mesures similars. Això inclou països veïns com França i Itàlia. Cal doncs redreçar una situació que ens afecta a tots i totes molt seriosament.
- Els eixos principals d'actuació que recull el Proyecto de Ley es corresponen en conjunt amb els plantejaments que fem des del Departament de Salut al respecte. En tot cas, la legislació que es desenvolupi a Catalunya en el marc de la futura Ley del Tabaco (pendent de veure com queda la seva redacció final després del tràmit parlamentari), reflectirà que és des de Catalunya que s'apliquen les competències en matèria sanitària. Alguns dels principals punts d'especificitat que es preveuen són:
 - Concreció dels processos i condicions d'aplicació de la llei, especialment en l'àmbit laboral i del lleure (possibilitat de moratòries condicionades a compromisos per part de les empreses i dels treballadors)
 - Inclusió dels locals de menys de 100 m² en les garanties d'espais sense fum.
 - Adaptació del marc sancionador al context català
- Depenent de la data d'aprovació de la Ley espanyola, es preveu que a Catalunya es pugui disposar d'una normativa específica durant el 2006.
- **L'aprovació d'aquesta normativa s'inscriu dins el compromís del Govern de Catalunya de lluita contra el tabaquisme**, que inclou un ampli ventall d'accions, tant preventives com assistencials, com ara:
 - Evitar l'exposició involuntària al fum del tabac i crear un ambient social lliure de fum
 - Prevenir l'inici del tabaquisme en la població adolescent i jove
 - Promoure l'abandonament tabàquic en la població fumadora
 - Portar a terme accions per controlar l'epidèmia tabàquica en la població femenina
- En el darrer any, el DS ha tingut contactes continuats amb els diversos sectors relacionats amb aquestes actuacions, amb l'objectiu de difondre les evidències sobre l'impacte del tabac sobre la salut, així com també les experiències internacionals en matèria d'aplicació de regulacions contra el fum ambiental.

Els sectors amb els quals s'està treballant són, principalment el següents:

- les patronals, els sindicats i les mútues laborals (amb la col·laboració del Dpt. de Treball)
 - els gremis de restauració i d'hostaleria (amb la col·laboració del Dpt. de Comerç, Turisme i Consum),
 - els ajuntaments, Diputacions provincials..
 - i les organitzacions de consumidors.
-
- Les experiències internacionals assenyalen que l'adopció de mesures per adaptar-se a aquest tipus de normativa no suposa, en el seu conjunt, pèrdues econòmiques o de llocs de treball per part de les empreses, incloent el sector de l'hostaleria, que atén una població majoritàriament no fumadora. (70%/30%)
 - Des del DS seguirem treballant intensament per propiciar un clima social favorable a l'adopció de mesures al voltant del tabac, incloent la divulgació dels seus efectes i conseqüències, així com també del conjunt d'accions per fer-hi front, **sense limitar-se a la coerció, si no fent èmfasi en el ventall d'accions preventives i de suport al fumador**, en l'acompanyament als sectors implicats en els processos d'adaptació, i en el compromís de tota la societat, institucions, entitats i ciutadans en protegir la salut de tots els ciutadans i ciutadanes.

Barcelona, 31 de maig de 2005.

Acte commemoratiu

Demà, dimarts 31 de maig, a les 12:30h, es celebra un acte commemoratiu presidit pel secretari general del Departament de Salut, Joan Cornet, on es parlarà de les accions (per reduir l'inici, per augmentar la prevalença, de tipus legislatiu) que es porten a terme des del Departament de Salut i altres organismes implicats en la lluita contra el tabaquisme.

Hi participaran representants institucionals de les entitats següents: AECC-Catalunya Contra el Càncer, Agència de Salut Pública de Barcelona/Consorti Sanitari de Barcelona, Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya, Cat Salut i Institut Català de la Salut.

Durant l'acte es lliuraran els diplomes acreditatius a 7 de les 51 Àrees Bàsiques de Salut que s'incorporen a la xarxa de Centres Sense Fum que comptarà a partir d'ara amb 156 centres adherits (cobertura: 2.806.456 habs. de Catalunya).

Un cop finalitzat l'acte, cap a les 13.30h, es col·locarà la placa com "*Espai sense fum*" a l'entrada del pavelló Ave Maria i després al pavelló Olímpia (seu del CatSalut).
